

Les pensions cada cop discriminen més les dones

Marc Font / @marcfontribas

La pensió mitjana a l'Estat espanyol és de 909 euros, [segons les últimes dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social](#). La xifra s'eleva als 1.049 en el cas de les pensions de jubilació. Catalunya se situa lleugerament per sobre de la mitjana estatal, amb una pensió mitjana de 943 euros i una de jubilació de 1.066. Però més enllà de les diferències territorials, l'autèntic biaix és el del gènere, fins al punt que **la pensió mitjana dels homes** -per sobre dels 1.122 euros- **supera en més de 420 euros la de les dones**, quantitat que puja fins als 455 si ens cenyim estrictament a les de jubilació. Les diferències s'expliquen per diversos factors, com el menor nombre d'anys cotitzats per les dones i l'accés a feines amb una remuneració inferior, que no es veuen compensats per elements de correcció que tinguin en compte, per exemple, les tasques de cura que tradicionalment han desenvolupat sense rebre cap compensació econòmica.

En comptes d'avançar cap a una progressiva reducció d'aquesta enorme diferència, **les successives reformes que ha aprovat el govern espanyol els darrers anys "les perjudicaran més a elles"**, segons destaca Miguel Arenas, advocat del Col·lectiu Ronda especialitzat en seguretat social. En qualsevol cas, la voluntat "és precaritzar totes les pensions", subratlla Arenas, de manera que en els propers anys es dona per fet que l'import mitjà tendirà a la baixa, sempre i quan no es plantegin canvis que vagin en el sentit contrari dels que s'han tirat endavant fins ara. L'argumentari governamental, però, insisteix a parlar de la necessitat de portar a terme les reformes per garantir la "sostenibilitat financera" del sistema, un eufemisme que amaga una rebaixa generalitzada de la pensions.

L'etapa de reformes la va encetar el primer govern de Zapatero, amb la llei 40/2007. Quatre anys més tard, ja a les acaballes del seu segon mandat, l'aleshores líder del PSOE va tirar endavant una reforma molt més ambiciosa -i regressiva- amb una nova llei que, entre d'altres qüestions, va fixar l'edat ordinària de jubilació als 67 anys. La tendència iniciada pels governs del PSOE va accentuar-se durant el primer mandat de Mariano Rajoy, que a través de diverses reformes legislatives va aprofundir en la precarització de les pensions. El lletrat del Col·lectiu Ronda apunta que **cap d'aquests canvis ha complert la Llei Orgànica per a la igualtat efectiva entre dones i homes**, aprovada el 2007, que estableix que "en qualsevol tema que tingui afectació de gènere s'ha de fer un estudi d'impacte sobre la població femenina" abans de tirar-lo endavant.

Mesures precaritzadores

Un dels canvis que accentua la discriminació cap a les dones és el **nou càlcul de la base reguladora de la pensió**. Si abans de la reforma de 2011 es tenien en compte els darrers 15 anys de cotització, amb la nova normativa la xifra s'eleva a 25. Perjudica més les dones perquè en molts casos no arriben a aquest nombre d'anys cotitzats. Miguel Arenas apunta que això genera una "**doblet penalització**", perquè implica "una menor pensió per la reducció segons els anys cotitzats" i perquè "la seva base reguladora és inferior amb aquesta forma de càlcul, ja que no tots els anys utilitzats estaran cotitzats". Teòricament en els anys en què no s'ha cotitzat s'aplica la base mínima -és l'anomenada integració de llacunes-, però amb la reforma això es limita a 48 mesos, mentre que a la resta d'anys s'aplica només el 50% d'aquesta base mínima. Per exemple, una dona amb 15 anys cotitzats, veurà com a quatre anys se li aplicarà la base mínima i als sis restants per arribar als 25 el 50% d'aquesta base mínima. **El resultat serà, molt probablement, una pensió mísera.**

En les persones que han treballat a temps parcial -tradicionalment una situació on les dones hi tenen més pes- la problemàtica s'accentua, ja que se'ls aplica la base mínima de cotització reduïda segons el percentatge de jornada laboral realitzada. A banda, **hi ha certs col·lectius que no poden recórrer a la integració de llacunes, com els autònoms o les treballadores de la llar, un col·lectiu aquest darrer massivament feminitzat**. En aquests casos, per completar els 25 anys la base de cotització que s'aplica és 0, de manera que la pensió resultant baixa moltíssim.

D'altra banda, també s'ha incrementat el nombre d'anys cotitzats necessaris per poder-se jubilar als 65 anys, que es fixa en 38 anys i mig. A la pràctica, això també suposa un "perjudici" per a les dones, que en general tenen carreres laborals més curtes i acumulen menys de cotització. El mateix passa amb la jubilació anticipada, a la que només s'hi pot accedir si es tenen 33 anys cotitzats quan és involuntària -per exemple, producte d'un expedient de regulació d'ocupació (ERO)- i 35 si és voluntària. Novament, el percentatge de dones que s'hi poden acollir avui en dia és molt més baix que el d'homes. Finalment, en qualsevol cas per percebre el 100% de la jubilació es demanden 37 anys de cotització. A més a més, a diferència del que passava abans de la darrera espiral de reformes, com menys anys es tinguin cotitzats més pesa la penalització, el que implica que les persones amb carreres professionals curtes es vegin especialment perjudicades i accedeixin a pensions especialment més baixes. I sí, un cop més això colpeja molt més específicament les dones.

Finalment, també s'ha reformat el **complement de mínims**, que assegurava que totes les pensions arribessin a una quantitat determinada, situada actualment una mica per sobre dels 600 euros. Des del 2011, però, el complement de mínims està limitat a l'import de les pensions no contributives, és a dir, de 367,9 euros aquest 2016. És a dir, que si a una persona li pertoca una pensió de 180 euros, amb el complement de mínims ni tan sols arribarà als 600 euros. A més a més, **ha passat a estar vinculat a la residència a l'Estat espanyol**, de manera que si vol cobrar-lo la persona no pot establir-se a un altre país. Com afirma Miguel Arenas, "això està pensat en clau de gènere i en clau migratòria", ja que penalitza especialment les persones provinents d'altres països que accedeixen a pensions molt baixes i pretenen tornar als seus llocs d'origen en retirar-se. Al voltant del 30% dels pensionistes -uns 2,5 milions de persones- perceben el complement de mínims, la majoria dels quals -el 63,9%- són dones.

Com a contrapartida, enguany ha començat a aplicar-se un complement de maternitat que estableix millores de la pensió del 5%, el 10% i el 15% per a les dones que han tingut dos o més fills. La mesura, però, deixa fora les que no han estat mares o les que només han tingut un fill.

Com a conclusió, Miguel Arenas té clar que el reguitzell de reformes pretenen "reduir la quantitat mínima de les pensions públiques, augmentar el nombre de pensions que es perceben amb complement de mínims i incentivar els plans de jubilació privats". La realitat, però, és que els fons privats acumulen una rendibilitat molt baixa, que [els darrers anys ha estat fins i tot negativa](#). Per fer-nos una idea de la dificultat de rebre una pensió mínima a través seu, un estudi de la patronal de pensions Inverco fixava que [calia un estalvi de més de 270.000 euros per cobrar una pensió inferior als 900 euros](#).

Alternatives per fer el sistema més just

Malgrat que no estiguin a l'agenda de l'executiu estatal, hi ha alternatives per revertir la tendència actual. En aquest sentit, l'advocat Miguel Arenas planteja **incrementar les cotitzacions a la seguretat social tant dels empresaris com dels treballadors**. Després de pactar-ho amb el PSOE, el govern espanyol [va aprovar fa uns dies](#) incrementar en un 3% la base màxima de cotització, que l'any vinent serà de 3.751 euros bruts al mes. Això significa que **si una persona guanya**, per exemple, **40.000 euros bruts al mes, aporta exactament el mateix a la seguretat social que**

una que en guanyi 4.000. Arenas aposta per suprimir aquests topalls i, a més a més, que les cotitzacions a la siguin progressives i s'ampliï el gravamen -que ara és del 6,3% per a tothom- a mesura que augmenta el sou. Per resoldre, o almenys pal·liar, la discriminació de gènere que tenen actualment les pensions advoca per, com a mínim, fer marxa enrere en les reformes que s'han aprovat des del 2011 i a partir d'aquí repensar com es valoren qüestions com les tasques de cures o el treball domèstic. Mesures que, en qualsevol cas, estan als antípodes del que proposa el govern de Rajoy.